

ga jemlje v pretres, kakor se mora sploh začeti iznova boj za slovensko šolstvo v Gorici. Tako kakor je sedaj pač ne more in ne sme ostati še kdo ve koliko časa! Ne gre nam za političko afirmacijo, gre nam za kulturno potrebo, borimo se za najelementarnejše pravice na šolskem polju v goriškem mestu, ki pa jih moramo prejalislej doseči z vztrajnim in doslednim delom!

Iz koroških učiteljskih krogov.

Dobro znani dr. Karl Tumlirz v Gradcu nam zopet ponuja svoje nemške slovnice. Poslušajte, kaj nam piše! Wien, Leipzig, den, meseca prosinca 1913.

Slavno šolsko vodstvo!

Podpisana založna knjigarna pošilja en iztis ravno izišle knjige.

Tumlriz — Deutsches Sprachbuch für nichtdeutsche Volksschulen. III. del, cena vezane knjige 1 K 80 vin, ter naproša sl. vodstvo, naj knjigo pregleda in na šoli uvede. Vsi trije deli so odobreni od visokega c. kr. ministrstva za nauk in bogočastje.

Prva dela se že daljši čas vporablja na mnogih šolah z izvrstnim uspehom in sta izredno priljubljena; s III. delom je knjiga popolna.

Avtor navaja v tej knjigi znana berila s podobnicami, da daje vsakemu berilu nekoliko vprašanj v slovniški smeri in zasleduje seveda tudi smoter sistematičnega dela.

Kaj posebno novega nam g. dr. Tumlriz ne prinaša s to knjigo. Takih slovnice imamo že v precejšnjem številu na knjižnem trgu. Mi učitelji jih dobivamo, jih seveda tudi čitamo in jih potem spravljamo v šolsko knjižnico. A nobena teh knjig ni vredna, da bi se uvedla na naših utrkivističnih šolah. Vse — seveda tudi Tumlrizova vadnica — imajo samo pomen, oziroma vrednost za učitelja, da se ta seznanja s posamnimi stališči raznih avtorjev. Mi učitelji bi bili pravi bedaki, če bi se ravnali po besedilu Tumlrizove vadnice; zakaj snov za slovniške vaje dobivamo iz pouka samega; potem imamo tudi čitauko, ki stane 2 kroni 30 vinarjev, in ta nam zadostuje tudi v slovniškem oziru. Poznavalec naših utrkivističnih šol dobro ve, da more učitelj pri vsakem berilu izvesti vse slučaje slovniških vaj. Zatorej mi koroški slovenski učitelji odklanjamo z vso odločnostjo uvedbo Tumlrizove vadnice na naših šolah. Tumlriz hoče prodajati knjigo po kroni in 80 vinarjev. Lepa hvala, gospod vladni svetnik!

Nemška propadla stranka pošilja pod pokroviteljstvom Celovških trebušnikov poziv, da bi učitelji pristopili k nemški koroški socialistični stranki. Pišejo, da ta stranka se ne bo brigala za Waldnerja in Pacherja. Mi jim pa odgovarjamo: Metnitz, Lemisch in Hönlinger se čutijo zaradi doživljenih porazov slabi, zato so se spomnili zopet učiteljev. Potemtakem hočejo združiti učiteljske moči pod pretezo nemškega socializma. Drugih bolečin ne počutijo!

Jubilej Zaveze.

Vzpored koncerta, ki se bo vršil po učitelstvu ob petindvajsetletnici naše Zaveze v Ljubljani, je določen definitivno. K zadnji okrožnici pripomnimo, da nam je obljubil naš najodličnejši tovariš skladatelj, da zloži do Velike noči nalašč za to slavje 1 moški in 1 mešani zbor. Takoj po Veliki noči se razpošljejo partiture društvenim predsednikom, ki naj jih nemudoma izroče vsem prigašenim pevcom in pevkom. Poudarjamo, da je rok zglasitve podaljšan samo do 16. marca. Zglasiti se je treba pri društvenem predsedniku, ki odpošlje podpisane prijavnice načelniku pevskega in koncertnega odseka, tovarišu V. Rusu, učitelju v Kranju. Društveni predsedniki naj prijavijo do določenega časa istemu tudi okr. zaupnike - pevovodje. Ti naj poleg poskrbe, da se vrši vsaj ena skupna pevska izkušnja v dotičnem okraju; morda ob priliki pomladanskega zborovanja. Skupni generalni pevski vaji sta samo dve: prva na binkoštni torek v Ljubljani, druga pa istotam dopoldne na dan koncerta. — Koncertni odsek.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 2. marca t. l. ob 1/23. uri popoldne v Velenju po običajnem vzporedu. K polnoštevilni udeležbi vabi vladno odbor. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo v četrtek, 6. dne sušca 1913 točno ob 10. uri.

Vzpored: 1. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 2. Dopisi ter razprava o njih. 3. Spominsko zborovanje ob priliki 25letnega obstanka našega društva. 4. „Daj nam naš vsakdanji kruh.“ 5. Predlogi, slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi odbor. Učiteljsko društvo za Laški okraj zboruje v nedeljo, dne 2. sušca 1913, ob 10. uri dopoldne v šoli na Zidanem mostu po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Predavanje tov. Jak. Pukmeistra.
4. Slučajnosti in predlogi.

K polnoštevilni udeležbi vabi vse p. n. učlanjeno učiteljstvo odbor.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer zboruje dne 6. marca t. l. pri Sv. Križu ob 1/211. uri.

Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. „Iz domoznanstva,“ predava gospod ravnatelj Robič.

4. „Naš položaj,“ predava tovariš J. Tomazič.

5. Slučajnosti. Tovariši in tovarišice pridite vsi brez izjeme!

Slovenjebistriško učiteljsko društvo ima svoje redno zborovanje v četrtek, dne 6. marca 1913, ob 1/210. uri predpoldan v hotelu „Avstrija“ v Slov. Bistrici.

Vzpored mu bo nastopen: 1. Nagovor predsednika. 2. Zadnji zapisnik. 3. Dopisi. 4. Predavanje g. profesorja dr. Lj. Pivka. Tema: Šolstvo na Bolgarskem. 5. Poročilo blagajnika o društvenem gmotnem stanju. 6. Slučajnosti.

Četrta točka dnevnega reda bo za slehernega zanimiva, zaradi tega se nadeja odbor polnoštevilne udeležbe članov in članic; tudi od njih uvedeni gostje nam bodo dobro došli. Torej na snidenje!

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Dne 3. februarja 1913 je poslala Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem vsem včlanjenim slovenskim učiteljskim društvom na Štajerskem okrožnico, pozivljajoč jih, da naj nemudoma, saj pa do 15. februarja 1913, vodstvu Zveze naznanijo vse one tovariše, ki so bili pri zadnjem vojaškem naboru že na podlagi določb novega brambnega zakona potrjeni k vojakom.

Uspeh te okrožnice je bil ta-le: 1. Učiteljsko društvo za politički okraj Ljutomer je naznanilo tovariša Janko Bankarta, učitelja na okoliški šoli v Ljutomeru; 2. Učiteljsko društvo za slovenski okraj je naznanilo tovariša Jožefa Šerbeca, učitelja pri Sv. Janžu pri Spodnjem Dravogradu;

3. Negativna poročila so poslala: a) Učiteljsko društvo za ormoški okraj; b) Učiteljsko društvo za celjski okraj; c) Savinjsko učiteljsko društvo; d) Učiteljsko društvo za mariborsko okolico; e) Učiteljsko društvo za kozjanski okraj.

4. Nobenega odgovora na okrožnico niso dala sledeča društva:

- a) Brežiško-sevniško učiteljsko društvo;
- b) Gornjegrajsko učiteljsko društvo;
- c) Konjsko učiteljsko društvo;
- d) Učiteljsko društvo za Laški okraj;
- e) Št. Lenartsko učiteljsko društvo;
- f) Ptujsko učiteljsko društvo;
- g) Slovenjebistriško učiteljsko društvo;
- h) Šaleško učiteljsko društvo;
- i) Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo.

O tem uspehu okrožnice med slovenskim štajerskim učiteljstvom se je poročalo štajerskemu „Lehrerbundu“ v Gradec, ki rabi podatke o učiteljih-vojakih za prihodnje zasedanje štajerskega deželnega zbora. Vodstvo zveze.

Goriško.

Deželno učiteljsko društvo za Goriško-Gradiščansko vabi k rednemu letnemu zborovanju, ki bo dne 6. marca 1913, ob 11. uri predpoldne pri „Zlatem jelenu“ v Gorici. Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Računski sklep za leto 1912. 3. Proračun za leto 1913. 4. Volitev pregledovalcev računov v smislu § 10. društ. pravil. 5. Morebitni predlogi, ki naj se naslovijo na predsednika pred zborovanjem.

Književnost in umetnost.

»Zvonček« objavlja v 3. letošnji številki to lepo in izbrano vsebino: 1. Fr. Rojec: Pomlad se bliža! 2. Sušec. Vinjeta. 3. Ivo Trošt: Vodna Vila. (Konec.) 4. Milan Dolinar: Štirje bogatini, ki so osiroteli. 5. Davorinov: Ali ste jo videli? Pesem. 6. E. Gangl: Solnčece na solncu. Pesem. 7. Nadica in stara mati. Podoba. 8. Iva: Dobrota je sirota. 9. Iva: Hrast in bor. 10. Pavel Strmšek: Zgodovina. 11. U. T.: Veliko slovansko drevo. 12. Jan Reginov: Nedolžni cvet. Pesem. 13. Cvetko Gorjančev: Mamica spijo. Pesem. 14. Otroka v gozdu. Podoba. 15. Cvetko Gor-

jančev: Špana. 16. Iva: Marijanove sanje. 17. Dr. Jakob Sket: Zlato in bogastvo v pregovorih. 18. Slepec. Podoba. 19. Pouk in zabava: Pomladna. (Pesem.) — Uganka. — Rešitev in rešilci. — Učenci svoje-mu gospodu nadučitelju. — Največje stvari na svetu. — Jakamij. — Kako Eskimojci računajo. — Šolsko gledališče v Krškem. — Zanimanje za Slovence. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

Politiški pregled.

* Zbližanje Avstrije in Srbije. Iz poročil o ministrskih konferencah na Dunaju posnemljejo politički krogi v Belgradu, da se je pričelo nekako zbližanje med Avstrijo in Srbijo, kar se da sklepati iz nameravane sistemizacije trgovinskih odnošajev med Avstrijo in balkanskimi državami, posebno pa med Avstrijo in Srbijo. Srbija si želi rešitev političko-gospodarskih odnošajev, na podlagi reciproci-tete. Srbski politički krogi pa bi želeli poznati najprej koristi, ki bi jih Srbija imela od teh dogovorov.

* Meščanski Čehi in spravna pogajanja. Radikalni elementi med češkimi narodnimi strankami označujejo spravna pogajanja za razbita in pravijo, da pod sedanjo vlado, zlasti pod Hochenburgerjevim justičnim režimom ni misliti na obnovitev. Nasprotno pa se vodstvo Mladocške stranke izraža jako zmerno in oprezno in pravi, da si je vladne posredovalne predloge treba dobro ogledati, preden pade odločitev.

* Veleizdajniški proces v Sarajevu. Iz dobro informiranih krogov se poroča, da bo v kratkem sistiran veleizdajniški proces proti sarajevskim srednješolskim dijakom. Kazensko postopanje se bo nadaljevalo le še proti enem dijaku in to tudi samo zaradi motenja javnega miru.

* Cuvaj. Iz Zagreba poročajo: Kraljevi komisar Cuvaj je bil te dni skoro en dan tukaj. Toda prišel je ponoči in v noči tudi odšel. Kakor zatrjujejo, mu je bilo že večkrat namignjeno, naj odstopi, toda Cuvaj ima trdno zaslabo v prijateljstvu z ministrskim predsednikom Lukacsem, in to ga še drži na stolcu. Vkljub njegovi odsotnosti pa se čuti še vedno njegova kruta roka. Dijaka Gologaca, ki je bil obsojen v Jukičevem procesu na 6 mesecev, je dal Cuvaj sedaj izgnati s Hrvaškega za 5 let. Morda on tako razume jugoslovansko politiko?

* Nemški državni zbor je sklenil, da se odpravi postava proti jezuitom. Dne 19. t. m. je razpravljaval nemški državni zbor o predlogu poslanca centra, dr. Schädlerja, ki je predlagal, naj se odpravi postava z dne 4. julija 1872, ki prepoveduje jezuitski red v Nemčiji. Ta predlog je bil sprejet z glasovi centra, socialnih demokratov, Poljakov in Alzačanov v vseh čitanjih.

* Angliške sufragetke. Sufragetke so se po celi državi pričele posluževati strašnega terorizma. V Edinburgu so polile vse poštne skrinjice za pisma z ostrimi tekočinami. V Birminghamu so zamašile vse ključavnice hišnih vrat in napravile zaradi tega med prebivalstvom splošno zmešnjavo. Naroda se polašča silna ogorčenost nad blaznim postopanjem sufragetk. Listi zahtevajo, naj se uvede tepežnica za te ženske, ali naj jih pa deportirajo na otoke y prognanstvo, da se tamkaj pokoljejo med seboj.

Jubilejska samopomoč.

89 članov še ni plačalo svojih prispevkov; prosijo se, da to store v kratkem. Trije člani niso poslali za upravne stroške (§ 6 b). Neki član oporeka, da se mu zaračunava položnica z 10 h, češ, da je dovolj 5 h; čemu potem še odpravni-na? Nekateri člani pa kar odbijejo 10 h. Tovariši in tovarišice, pomislite vendar, da pri vsakem delu je gotovo tudi kaj stroškov. Treba je plačevati davek, frankirati pisma, plačevati tiskovine itd. Za vse take stroške plačajo društveniki upravne po 30 h na leto. Ker ima odbor namen prenarediti pravila tudi v toliko, da ne bo treba onim društvenikom, kateri bodo člani društva 20 let, plačevati za posamezne smrtne slučaje, zato je vendar dolžnost odbora, da skrbi za to, da se v rezervno podporno zalogo kmalu nabere tolikšna vsota, da bodo obresti za imenovanj namen zadostovale. Če se pa obresti uporabljajo za upravne stroške, katere imajo itak društveniki po § 6 b plačevati, potem odbor svojega namena ne more uresničiti. Pri 10 h, katere plačujejo člani pri posameznih smrtnih slučajih, nima pa društvo nobenega dobička, ker 2 h stane položnica, 4 h je treba plačati poštni hranilnici za manipulacijo, 3 h je poštna znamka, 1 h pa kuverta. Zato se vsakemu članu, kdor ne pošlje 10 h, ozi-

roma kdor manj pošlje, zaznamuje to kot dolg in se mu v prihodnje toliko več vračuna, kar je menda pravilno, ker vse člane veže enaka dolžnost. Članov ima društvo sedaj 250; izmed teh bo moral odbor gotovo 4 izključiti, ker vkljub opominom ne store svoje dolžnosti. Vsa pojasnila za pristop k društvu »Samopomoč« daje načelnik, tovariš Ivan Schmeidek, učitelj v Krtini, pošta Dob.

Učiteljski konvikt.

»Društvo za zgradbo učiteljskega konviktia« je založilo tele knjige: 1. A. Rapè: Mladini. I. zvezek. Cena lično v platno vezani knjiž. K 1.50, s pošto 16 h več. 2. J. Slapšak: Spisi Mišjčkovega Julčka. I, II, III. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več. 3. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov, ki sta oba lično vezana, je K 1.50, s pošto 16 h več. 4. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za šolsko mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov brez poštnine je 20 h. 5. Emil Adamič: Slava cesarju Francu Jožefu I.! Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 3. 6. Besedilo k E. Adamičevi spevoigri. Cena 10 h. Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konviktia. Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva! Vse te knjige se naročajo in kupujejo v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Kranjske vesti.

—r— Prof. Ant. Skubic. Preteklo soboto je umrl prof. Ant. Skubic, ki je bil po Ljubljani dobro znan. Dosegel je visoko starost 78 let. Zadnja leta je živel v pokoju — bil je znan po svoji dobrotljivosti, ki so jo tuintam tudi zlorabili. Pokojnik je bil rojen v Paradišču pri Šmarju in je bil tudi tam znan kot »Jernačev gospodar«. V mladosti se je posvetil jezikoslovju — zanimal se je tudi za prirodne vede. Kot profesor je služil na gimnaziji v Gradcu, v Kranju in v Ljubljani. Mnogo se je bavil z Aristotelom — študij pa je slabo vplival nanj in je moral leta 1886. prenehati s poukom. Njegovi učenci se ga spominjajo kot dobrega — predobrega učitelja. Blag mu spomin!

—r— Propadanje kranjskega šolstva. Odkar stoji v naši deželi na krmilu klerikalci, gre z ljudskim šolstvom z brzimi koraki navzdol. Zaradi pomanjkanja učiteljstva, posebno moškega, je ostalo 165 sistemizovanih učnih mest nezasedenih. Na 31. mestih službujejo učitelji brez formalne učne sposobnosti (organisti, mežnarji, dosluženi vojaki, dijaki, duhovniki, otroške vrtnarice). Število moškega učiteljstva pojava leto za letom, dočim število učiteljic narašča. Učiteljev imamo na Kranjskem 492, t. j. 45 odstotkov, učiteljic pa 599, t. j. 55 odstotkov. Zaradi pomanjkanja moškega učiteljstva so se morale proti zakonitim določbam na raznih mestih za moške, tudi na enorazrednicah, nameščati učiteljice. Samo v kočevskem in novomeškem okraju so še učitelji v večini, in sicer za 6 odstotkov, oziroma tri odstotke. V Ljubljani je število učiteljev enako številu učiteljic; v vseh drugih okrajih je pa učiteljic več kakor učiteljev, in sicer je učiteljic v črnomalskem in litijskem okraju 51 odstotkov; v kranjskem okraju 52 odst.; v kamniškem okraju 54 odstotkov; v radovljiškem okraju 56 odst. v postojnskem okraju 57 odst.; v krškem okraju 58 odst.; v logaškem okraju 61 odstotkov in v ljubljanski okolici pa celo 67 odstotkov!

—r— Deželnozborska nadomestna volitev za volilno skupino Kamnik-Tržič-Radovljica se vrši dne 4. marca. Narodno napredni kandidat je gosp. Matija Marinček, c. kr. notar v Tržiču, klerikalni pa primarij deželne bolnice, g. dr. Vinko Gregorič.

—r— V Kranju je na štirirazredni deški ljudski šoli razpisano izpraznjeno mesto učitelja že v drugo, ker se prvič pravočasno ni nihče oglasil. Z deško šolo je združena obrtna nadaljevalna šola. Remuneracija za pouk na tej šoli je določena po novih predpisih, kar nudi precej postojanskega zaslužka. Prošnjo je treba vložiti službenim potom do 25. sušca t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kranju.